

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

10-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 10 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Jahongirov Burxon</i> O'ZBEKISTON VA BUYUK BRITANIYA MUNOSABATLARI	13-18
<i>Kenjayev Sardor Nurmurod o'g'li</i> AMIR TEMUR DAVRIDA MINTAQADA KATOLIK CHERKOVI FAOLIYATI	19-23
<i>Atamuratova Dilafruz Rashidovna</i> XORAZM TARIXINI O'RGANISHDA "TARJIMON" GAZETASINING AHAMIYATI	24-28
<i>Karimbayeva Salomatxon, Isxakov Bexzod Barkamalovich</i> FARG'ONA VODIYSI O'ZBEKLARI MODDIY MADANIYATIGA DOIR QARASHLAR TAHLILI	29-34
<i>Лукашова Наталья Михайловна</i> ИСТОРИЯ ТАШКЕНТА 30-Х ГОДОВ XVIII - ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЫ XIX ВЕКА, ПРЕДСТАВЛЕННАЯ В РУССКИХ ИСТОЧНИКАХ	35-40
<i>Asadova Ra'no Baymanovna</i> 1991–2025-YILLARDA O'ZBEKISTON-HINDISTON DIPLOMATIK VA TA'LIMIY HAMKORLIGINING RIVOJLANISHI: TARIXIY ASOSLAR VA ZAMONAVIY ISTIQBOLLAR	41-44
<i>Turdimuratov Yangiboy Allamuratovich</i> ETNOIQTISODIYOT XO'JALIK FAOLIYATI SEGMENTI SIFATIDA, UNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI, FUNKSIYALARI VA SHAKLLARI	45-52
<i>Tursunov Farrux G'ulomovich</i> QASHQADARYO VOHASI TOJIKLARINING HUNARMANDCHILIK TAOMILLARIDAGI O'ZGARISHLAR	53-58
<i>Mullajanova Xosiyat Yazdankulovna</i> XIX ASR OXIRIDA RUS GEOGRAFIK JAMIYATNING ILMIY TADQIQOTLARI VA ULARNING XUSUSIYATLARI	59-63
<i>Муминов Азизбек</i> ИСТОРИЯ ЖИЗНИ И НАУЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РАФАЭЛЯ ПАМПЕЛЛИ, ПРИЕХАВШЕГО В ТУРКЕСТАН В НАЧАЛЕ XX ВЕКА	64-69
<i>Suyarov Maxmudjon Sobirjon o'g'li</i> YUNON-BAQTRIYA TANGALARIDA AYOLLAR OBRAZI – DINIY-SIYOSIY RAMZ SIFATIDA	70-74
<i>Tuyev Fazliddin Erkinovich</i> BUXORO, NAVOIY VA SAMARQAND VILOYATLARIDAGI MUZEYLARINING XORIJIY ALOQALARI	75-80
<i>Mamatqulov Bekzod Sherozovich, Shonazarov Elnur Abbos o'gli</i> QASHQADARYO VILOYATIDA AYOLLAR BANDLIGI VA YENGIL SANOAT TARMOQLARINING IJTIMOIIY-IQTISODIY ROLI: TARIXIY TAHLIL VA NATIJALAR	81-85

<i>Jumayeva Shohida Choriyevna</i> SURXONDARYO VILOYATIDA CHORVACHILIK SOHASIDA MUTAXASSISLAR TAYYORLASH JARAYONIDAGI TARKIBIY O'ZGARISHLAR	86-90
<i>Azatov Allayar</i> RIVOJLANGAN O'RTA ASRLAR YOZMA MANBALARIDA QUYI AMUDARYO HAVZASI VA "XORAZM DENGIZI" TO'G'RISIDAGI MA'LUMOTLAR	91-99
<i>Ro'ziyeva Mashxura Abdimuminovna</i> LO'LILARDA O'ZLIKNI ANGLASHNING ZAMONAVIY JIHATLARI	100-105
<i>Orunbayev Asli</i> IKKINCHI MASHRUTIYAT JARAYONIDA JÖN TURKLAR HARAKATI VA RESPUBLIKA G'OYALARINING SHAKLLANISHI	106-113
<i>Matyaqbov Toyirjon Sultanbayevich</i> XORAZM VOHASI NEOLIT DAVRI O'RTA BOSQICHI KULOLCHILIGI XUSUSIDA BA'ZI MULOHAZALAR	114-116

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Doniyorova Shaxnoza Doniyorovna, Abduljalilov Xojiakbar Abduljalil o'g'li</i> O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA XUSUSIY SEKTORNING O'RNI VA UNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	117-122
<i>Bazarova Gulnora Gulamovna</i> O'ZBEKISTON IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISHIDA SHANXAY HAMKORLIK TASHKILOTI.(UMUMIY MAQSADLAR YO'LIDAGI RIVOJLANISH).....	123-127
<i>Yadiyarova Shahnoza</i> THE ROLE OF THE MARKETING SYSTEM IN INCREASING THE COMPETITIVENESS OF LOCAL ENTERPRISES	128-135
<i>Нурмуродов Камолитдин Пирмаматович</i> НАУЧНЫЕ ВЗГЛЯДЫ К ПОНЯТИЮ ФИНАНСОВЫЕ РЕСУРСЫ	136-141
<i>Mamatqulova Muxlisa Mamirjanovna</i> O'RMON XO'JALIGINI MOLIYALASHTIRISHNING BYUDJET VA BYUDJETDAN TASHQARI MANBALAR HISOBIGA MOLIYALASHTIRILISHI	142-146
<i>Olimjonova Sexriyo Muzaffar qizi</i> TURIZM INDUSTRIYASI VA MEHMONDO'STLIK XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHDA MAHALLIY RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH	147-150
<i>Anvarova Muhsinakhon Otabek kizi</i> THE ROLE OF BIOSPHERE RESERVES AND NATIONAL PARKS IN TOURISM	151-154

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Yusupova Ranoxon Tolibjonovna</i> TECHNICAL DEVELOPMENT AS AN ETHICAL-STRATEGIC RESOURCE	155-158
<i>Adilov Zafar Yunusovich</i> MAHMUD AZ-ZAMAXSHARIYNING INSON KAMOLATI HAQIDAGI FALSAFIY QARASHLARI	159-165

<i>Xo'janova Tamara Jo'raevna</i> YANGI DAVR VA HOZIRGI ZAMON FALSAFASIDA AXBOROT URUSHLARINI O'RGANISHNING PARADIGMALARI	166-170
<i>Narziyev Zubaydillo Ibodilloevich</i> AZIZIDDIN NASAFIYNING "ZUBDAT UL - HAQOYIQ" ASARI TASAVVUF FALSAFASIGA OID MUHIM MANBA	171-175
<i>Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna</i> YOSHLARDA MA'NAVIY VA AXLOQIY QIYMATLAR: AN'ANAVIY VA ZAMONAVIY O'RTASIDAGI TENGSIZLIKLAR VA RIVOJLANTIRISH YO'LLARI	176-179
<i>Murtozayev Shahobiddin Baxriddinovich</i> UMAR SUXRAVARDIYNING "AVORIF UL-MAORIF" ASARINING IJTIMOIY-AXLOQIY TAHLILI	180-185
<i>Shamsutdinova Nigina Karimovna</i> ABU ALI IBN SINO IRFONiy QARASHLARI: «TA'BIRI MANZIL» ASARI MISOLIDA	186-190
<i>Pardayeva Marhabo Davlatovna</i> "ODAMIYLIK" TUSHUNCHASINING ZAMONAVIY KONTEKSTDA TRANSFORMATSIYASI	191-197
<i>Aripova Zulfiyaxon Solijonovna</i> SHARQ FALSAFASIDA IJTIMOIY ADOLAT TAMOYILLARI: FOROBIYNING FALSAFIY MEROSI MISOLIDA	198-203
<i>Muxtorova Tutixon</i> ZAMONAVIY DUNYODA YOSHLARNING MA'NAVIY-RUHIY BARQARORLIGINI SHAKLLANTIRISHNING FALSAFIY MASALALARI	204-211
<i>Xakimov Abdulboqi</i> YOSHLARDA MANTIQUIY VA TANQIDIY FIKRLASH QOBILIYATLARINI SHAKLLANTIRISHDA FALSAFANING AHAMIYATI	212-216
<i>Sardorbek Jabbarov Buron o'g'li, Mirzakhmedov Abdurashid Mamasidiqovich</i> ISTE'MOLCHILIK JAMIYATIDA AHOLINING ISTE'MOL ME'YORI	217-224
<i>Taniqulov Jonibek Ashirkulovich</i> TA'LIM MADANIYATI VA UNING FALSAFIY FUNDAMENTLARI: KONSEPTUAL YONDASHUVLAR, GNOSEOLOGIK ILDIZLAR VA AKSIOLOGIK TAHLIL	225-229
<i>Бердалиева Севара Дамировна</i> СПОСОБЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТРУДОВ АЛЛАМА ЮСУФА ХОСА ХАДЖИБА В РЕШЕНИИ СОВРЕМЕННЫХ ЭТИЧЕСКИХ ПРОБЛЕМ	230-234
<i>Хушбоков Ойбек Уралович</i> СОВРЕМЕННАЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КОНЦЕПТОСФЕРА УЧИТЕЛЯ В НОВОМ УЗБЕКИСТАНЕ	235-239
<i>Fayziyev Xurshid Jumayevich</i> VOLTER DAVRIDA FRANSIYADA MA'NAVIY MIHITNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	240-244
<i>Muxiddinova Hakimaxon G'ulomovna</i> EKOLOGIK TAFAKKUR VA YASHIL IQTISODIYOT – UCHINCHI RENESSANSNING YANGI FALSAFIY PARADIGMASI SIFATIDA	245-250

<i>Zokirov Mirzo</i> MAMLAKATLARNING TANAZZUL VA TARAQQIYOTINI BELGILOVCHI IJTIMOIY-FALSAFIY OMILLAR	251-255
--	---------

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Jo'rayev Nabi Narziyevich</i> O'ZBEK MILLIY LINGVOMADANIYATINING QADIMIYLIK VA ZAMONAVIYLIK ASOSLARI	256-262
<i>Eshtuhtarova Bibigul Bektoshevna</i> PRAGMATICS OF GENDERED COMMUNICATION IN ENGLISH	263-267
<i>Zaripova Matluba Kulfidinovna</i> GRAMMATICAL MEANS OF EXPRESSING PEJORATION IN UZBEK AND RUSSIAN	268-271
<i>Sayipova Dilobar Raximovna</i> ADABIYOT FANIGA OID KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA MUSTAQIL TA'LIM TOPSHIRIQLARINING AHAMIYATI	272-275
<i>Soibova Gulchiroy Bakhtiyorjon qizi</i> TRANSLATION ISSUES IN THE GENERAL AND SPECIFIC OCCURRENCE OF THE HORSE IN ENGLISH AND UZBEK CULTURES	276-281
<i>Zokirova Shaxzoda Nodirjon qizi</i> TELEVISION AS A RHETORICAL ARENA: THE MANIFESTATION OF CLASSICAL RHETORICAL CANONS IN MODERN TV GENRES	282-288
<i>Abdujalilova Ruxshona Abdug'afforzoda</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA KRIMINALINGVISTIK BIRLIKLARINING SHAKLLANISHINING GRAMMATIK XUSUSIYATLARI	289-293
<i>Abduraximova Feruza Boxadirovna</i> O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA OT YASOVCHI QO'SHIMCHALARNING QIYOSIY TAHLILI	294-300
<i>Jalolova Feruza Normurodovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK XALQ ERTAKLARINING LINGVOMADANIY XUSUSIYATLARI	301-305
<i>Ahrorova Nigina Anvarovna</i> MIFOLOGIK TASAVVURLAR MUAYYAN VOQELIK MOHIYATI	306-309
<i>Razikov Baxtiyor Kosimovich</i> MEMLAR TILIDAGI NEOLOGIZM: QOIDABUZARLIKMI YOKI INNOVATSIYAMI? O'ZBEK RAQAMLI DISKURSI MISOLIDA	310-314
<i>Kutbiddinova Nazokatkhon Dovudkhon qizi</i> GENDER-BASED DIFFERENCES IN THE USE OF PHRASEOLOGISMS IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES	315-319
<i>Nazarova Sabrina Zafarjon qizi</i> YOZMA NUTQDAGI GRAMMATIK BUZILISHLAR: AGRAMMATIK DISGRAFIYANING LINGVISTIK VA NEYROPSIXOLOGIK ASOSLARI	320-323
<i>Ёлдашалиева Мадина Зиёджон кызы</i> ЖЕНСКОЕ СЧАСТЬЕ КАК ПРИНЯТИЕ ЛЮБВИ И ЗАЩИТЫ В ПОВЕСТИ ЧИНГИЗА АЙТМАТОВА «ТОПОЛЁК МОЙ В КРАСНОЙ КОСЫНКЕ»	324-326

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Salimova Diyoraxon Baxtiyorjon qizi</i> HAVO TRANSPORTIDA TASHUVCHI JAVOBGARLIGINING NAZARIY DOKTRINASI	327-333
<i>Abdullayev Rustam Kaxramanovich</i> JINOYATLARNI TERGOV QILISHDA RAQAMLI DAKTILOSKOPIYANING IMKONIYATLARI	334-339
<i>Давронов Атобек Равшанович</i> ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ КАК ВСПОМОГАТЕЛЬНЫЙ СУБЪЕКТ УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА: ДОКТРИНАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ	340-349
<i>Eshturdiyeva Farangiz Baxodir qizi</i> O'ZBEKISTONDA HUQUQ IJODKORLIGI SIYOSATI: STRATEGIK PRINSIPLAR VA ULARGA YANGICHA NAZARIY YONDASHUV	350-355
<i>Исламов Самандар Олимжон угли</i> ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ КРИПТО-АКТИВОВ В СТРАНАХ СНГ: АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ РЕШЕНИЯ	356-363
<i>Uteniyazov Keulimjay Kuanyshbayevich</i> AYBLOV TUSHUNCHASI, TURLARI VA UNING JINOYAT-PROTSESSUAL HUQUQ TIZIMIDAGI O'RNI	364-370
<i>Ikramov Abrorbek Kamoliddinovich</i> ASSOSIZ BOYISH NATIJASIDA VUJUDGA KELGAN MAJBURIYATLAR	371-375
<i>Muxitdinova Firuza, Saidakamal Mamasoliyev</i> ZAMONAVIY AXBOROT MAKONIDA INSON HUQUQLARINI HIMOYA QILISHNING XALQARO-HUQUQIY ASOSLARI	376-380
<i>Бахриддинова Бехруза Бахриддиновна</i> ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНЫХ ПОДХОДОВ К СОВРЕМЕННОМУ ПОНИМАНИЮ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА	381-388
<i>Axmedov Dilshod Baxramovich</i> MA'MURIY SUDLARDA PROKUROR ISHTIROKINI SAMARALI TA'MINLASHNING AMALIY MASALALARI	389-394
<i>Shodmonov Farrux Fayzullo o'g'li</i> DAVLAT BOSHQARUVIDA TRANSCHEGARAVIY SUVLARDAN FOYDALANISHNING SAMARALI TIZIMINI SHAKLLANTIRISH MASALALARI	395-401
<i>Bozorov Ulug'bek</i> TEXNIKA YO'NALISHI OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA TALABALARNI KASBIY-HUQUQIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH MODEL I	402-407
<i>Nurullayeva Djamilya Sayfiyevna</i> O'ZBEKISTONDA SPORT TASHKILOTLARINING HUQUQIY MAQOMI VA ULARNING MOLIVAVIY MUSTAQILLIGI	408-413
<i>Reymbayeva Guldaulet Kurbanbayevna</i> TURIZM XIZMATI SOHASIDA ISTE'MOLCHI HUQUQLARINI HUQUQIY TA'MINLASH MUAMMOLARI VA ISTIQBOLLARI	414-420

<i>Shirinqulov Baxtiyor Iftixor o'g'li</i> MEHNATNI MUHOFAZA QILISH QOIDALARINI BUZISH JINOYATLARINI TERGOV QILISHDA KO'ZDAN KECHIRISH TERGOV HARAKATINI O'TKAZISHNING TAKTIK XUSUSIYATLARI	421-428
<i>Salomov Xumoyun</i> OMMAVIY-HUQUQIY MUNOSABATLARDA QONUNIYLIKNI TA'MINLASHDA PROKURATURA ORGANLARINING AHAMIYATI	429-433
<i>Kakhramonova Aziza</i> THE PRINCIPLE OF INTERNATIONAL LAW ENSURING THE RIGHT OF A CHILD TO LIFE, SURVIVAL AND DEVELOPMENT AND ITS ESSENCE	434-437
<i>Xoliqova Gavhar Ramazon qizi</i> XALQARO XUSUSIY HUQUQDA ALIMENT MAJBURIYATLARINI TARTIBGA SOLISHNING KOLLIZION MASALALARI	438-444
<i>Sharipov Firdavs Xolnazarovich</i> OLIY MAJLIS QONUNCHILIK PALATASINING QONUN IJODKORLIGI FAOLIYATIDA AYRIM YORDAMCHI TUZILMALARNING ISHTIROKI	445-450
<i>Nugmanov Nugman Abdullayevich, Nizomova Nastarin Vladimirovna</i> PARTICIPATION OF WOMEN IN SHAPING THE DIGITAL LEGAL SPACE	451-456
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Djamaldinova Shaxlo Obloberdiyevna</i> TIBBIYOT OLIYGOHI TALABALARINI EMOTSIONAL VA KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHGA YO'NALTIRILGAN METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH	457-462
<i>Nabiullin Rishat Xismatullovi, Raxmonov Azizbek Abdullajonovich</i> XORIJDA KORPORATIV SPORTNI RIVOJLANTIRISH VA O'ZBEKISTONDA XORIJ TAJRIBASINI JORIY ETISH	463-468
<i>Xudayberganov Otabek Erkinovich</i> BASKETBOL VOSITALARI VA MUAMMOLI O'QITISH USULLARI YORDAMIDA JISMONIY MADANIYAT FAKULTET TALABALARINING KASBIY KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH	469-474
<i>Nishonova Dilafruz</i> O'QUVCHILARDA IQTISODIY MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI	475-480
<i>Davletyarova Laylo Baxodirovna</i> YENGIL ATLETIKADA TRENERLIK FALSAFASINI RIVOJLANISHI	481-486
<i>Madrahimov Alisher Maxammadibroximovich</i> O'RTA MAKTAB O'QUVCHILARI O'RTASIDA ZO'RAVONLIK PROFILAKTIKASINI YANADA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	487-493
<i>Шавилова Наталья Сергеевна</i> ПРИМЕНЕНИЕ ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА: ВЛИЯНИЕ НА МОТИВАЦИЮ И КАЧЕСТВО ОБУЧЕНИЯ	494-500
<i>Nosirov Murod Zakirovich, Jonibekova Sevara Dilmurod qizi</i> FIZIK JARAYONLARNI KOMPYUTERDA MODELLASHTIRISH ORQALI TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISH	501-508

<i>Mattiyeva Feruza Begmatdulabovna</i> ZAMONAVIY LINGVODIDAKTIK YONDASHUVLAR ASOSIDA TARJIMA DARSLARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH	509-515
<i>Qarshiboyeva Maftuna Komiljon qizi</i> RAQAMLI MUHITDA O'SMIR YOSHDAGI BOLALARNING ESTETIK EHTIYOJLARINING SHAKLLANISHI	516-519
<i>Usmonqulov Jo'rabek Erkin o'g'li, Kubayiva Sarvinoz Asrorbek qizi</i> TALABALARNING KASBIY MAHORATINI RIVOJLANTIRISHDA MUSTAQIL TA'LIMNING O'RNI VA AHAMIYATI	520-525
<i>Xayitova Dilovar Ismat qizi</i> STEAM INTEGRATSIYASI ORQALI AXBOROT-PROTSESSUAL TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISHNING SAMARALI YO'LLARI	526-532
<i>Soliyeva Muqaddas Nurnazarovna</i> THE EFFECTIVENESS OF TASK-BASED LANGUAGE TEACHING (TBLT) IN UZBEK CLASSROOMS	533-537

Received: 15 September 2025

Accepted: 1 October 2025

Published: 10 October 2025

Article / Original Paper

SOCIO-PHILOSOPHICAL FACTORS DETERMINING THE DECLINE AND PROGRESS OF NATIONS

Mirzo Zakirov

TDIU basic doctoral student (PhD)

Abstract. This article analyzes the socio-philosophical factors that determine the processes of decline and progress of nations. While the rise and fall of states in history are linked to various external and internal causes, particular attention is paid to the role of spiritual values, social consciousness, moral principles, and political stability. Using a socio-philosophical approach, the study highlights the significance of human capital, cultural heritage, principles of justice, and governance systems in shaping national development.

Keywords: decline, progress, socio-philosophical factors, social development, civilization, historical processes, modernization, globalization, solidarity, justice.

MAMLAKATLARNING TANAZZUL VA TARAQQIYOTINI BELGILOVCHI IJTIMOY-FALSAFIY OMILLAR

Zokirov Mirzo

TDIU tayanch doktoranti (PhD)

E-mail: zokirov0796@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada mamlakatlarning tanazzul va taraqqiyot jarayonlarini belgilovchi ijtimoiy-falsafiy omillar tahlil qilinadi. Tarixiy jarayonlarda davlatlarning yuksalishi va inqirozi ko'plab tashqi va ichki sabablar bilan bog'liq bo'lsa-da, asosiy e'tibor jamiyatning ma'naviy qadriyatlari, ijtimoiy ong, axloqiy tamoyillar va siyosiy barqarorlikka qaratiladi. Maqolada ijtimoiy-falsafiy yondashuv orqali mamlakatlarning taraqqiyot yo'lida inson kapitali, ma'naviy meros, adolat tamoyillari va boshqaruv tizimining o'rni ilmiy asosda yoritiladi.

Kalit so'zlar: tanazzul, taraqqiyot, ijtimoiy-falsafiy omillar, jamiyat rivoji, sivilizatsiya, tarixiy jarayonlar, modernizatsiya, globallashuv, birdamlik, adolat.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I10Y2025N43>

Kirish. Insoniyat tarixi davomida mamlakatlarning taraqqiyoti va tanazzuli eng muhim falsafiy, tarixiy hamda ijtimoiy masalalardan biri bo'lib kelgan. Har bir jamiyat o'z taraqqiyot bosqichida yuksalish davrini boshidan kechirganidek, muayyan davrlarda inqiroz va tanazzul jarayoniga ham yuz tutgan. Bu jarayonlarning sabablari turlicha izohlangan: tabiiy sharoitlar, iqtisodiy resurslar, siyosiy boshqaruv, tashqi bosqinlar yoki ichki nizolar. Ammo ijtimoiy-falsafiy nuqtai nazardan qaralganda, jamiyatning ma'naviy qadriyatlari, ong darajasi, axloqiy tamoyillari va ijtimoiy institutlar faoliyati bu jarayonlarda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Taraqqiyot faqat iqtisodiy yoki texnologik yutuqlar bilan belgilanmaydi. U, avvalo, jamiyat a'zolarining ongida, qadriyatlarida va o'zaro munosabatlarida aks etadi. Agar jamiyatda adolat, hamjihatlik, mas'uliyat, bilimga intilish va inson qadr-qimmatini hurmat qilish qadriyatlari kuchli bo'lsa, u holda mamlakat taraqqiy etadi. Aksincha, agar jamiyatda korrupsiya, adolatsizlik, ma'naviy bo'shliq, ijtimoiy befarqlik va siyosiy zaiflik ustun bo'lsa, tanazzul

jarayoni tezlashadi. Tarixiy misollar buning yaqqol dalilidir. Masalan, qadimgi Rim imperiyasi iqtisodiy va harbiy jihatdan kuchli bo'lganiga qaramay, ichki ma'naviy inqiroz, axloqiy buzilish va ijtimoiy tengsizlik sababli tanazzulga yuz tutgan. Sharq sivilizatsiyalarida ham ma'naviyat va boshqaruvdagi islohotlar taraqqiyotga turtki bo'lgan, ularning zaiflashuvi esa inqirozga olib kelgan. Demak, tanazzul va taraqqiyotning ildizlari inson omili va ijtimoiy ongda mujassam.

Falsafiy nuqtai nazardan, jamiyat hayoti doimo dialektik ziddiyatlarga to'la: yangilanish va eskirish, yuksalish va qulash, barqarorlik va inqiroz. Bu ziddiyatlar ijtimoiy taraqqiyotning tabiiy qonuniyatlarini belgilaydi. Shuningdek, ijtimoiy-falsafiy tahlil shuni ko'rsatadiki, mamlakatlarning taraqqiyoti uchun uchta asosiy omil zarur: birinchidan, inson kapitali va ma'naviy qadriyatlar; ikkinchidan, adolatli va barqaror boshqaruv tizimi; uchinchidan, jamiyatda faol ijtimoiy ong va mas'uliyat hissi.

Bugungi globallashuv davrida bu omillar yanada muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bir tomondan, iqtisodiy integratsiya va texnologik rivojlanish taraqqiyot imkoniyatlarini kengaytirsa, ikkinchi tomondan, ma'naviy inqiroz, mafkuraviy bo'shliq va ekologik muammolar yangi xavf-xatarlarni yuzaga chiqarmoqda. Shunday ekan, zamonaviy jamiyatlarda taraqqiyot omillarini o'rganish, tanazzul saboqlaridan to'g'ri xulosa chiqarish nafaqat falsafiy, balki amaliy ahamiyatga ham ega. Mazkur maqola aynan shu muammoga bag'ishlanadi. U mamlakatlarning tanazzul va taraqqiyotini belgilovchi ijtimoiy-falsafiy omillarni tahlil qilishni maqsad qiladi. Tadqiqotda tarixiy tajribalar, ijtimoiy-falsafiy nazariyalar va zamonaviy jarayonlar asosida xulosalar chiqariladi. Shu orqali jamiyat taraqqiyotiga ta'sir etuvchi asosiy mezonlar ilmiy jihatdan asoslanadi.

Muhokama va natijalar. Mamlakatlarning tanazzul va taraqqiyoti masalasi insoniyat tarixining eng dolzarb muammolaridan biridir. Bu jarayonni chuqur anglash uchun uni turli falsafiy nazariyalar, tarixiy tajribalar va zamonaviy ijtimoiy sharoitlar bilan bog'liq holda tahlil qilish lozim. Muhokama davomida aniq bo'ladiki, jamiyatning rivojlanishi hech qachon bir tekisda kechmagan, balki u doimo ko'tarilish va inqiroz davrlari, yuksalish va pasayish bosqichlarini boshdan kechirgan.

Birinchi navbatda, tarixiy-falsafiy qarashlarga murojaat qilish muhimdir. Ibn Xaldun o'zining mashhur "Muqaddima" asarida jamiyatning yuksalishi va qulashini ijtimoiy birdamlik - "asabiyya" tushunchasi bilan izohlagan[1; 198 - b.]. Unga ko'ra, jamiyat ichida umumiy maqsad yo'lida birdamlik kuchli bo'lsa, davlat taraqqiy etadi, aksincha, bu birdamlik yemirilsa, inqiroz boshlanadi. Osvald Shpengler esa sivilizatsiyalarni biologik organizmlar singari tug'iladi, ulg'ayadi va halokatga yuz tutadi, deb qaragan. Arnold Toynbee esa jamiyat taraqqiyotini "chaqiriq va javob" tamoyiliga bog'lab, tashqi xavf va muammolarga samarali javob bera olgan millatlar yuksalishini, bunga qodir bo'lmaganlar esa inqirozga yuz tutishini ta'kidlagan [3;134 - b.]. Bu nazariyalar orasidagi umumiylik shundan iboratki, taraqqiyotning markazida doimo inson omili turadi. Faqat iqtisodiy resurslar yoki qudratli davlat apparati emas, balki insonning ijtimoiy ong darajasi, ma'naviy qadriyatlari, birdamlik ruhiyati va adolatga bo'lgan ishonchi taraqqiyotning asosi bo'lib xizmat qiladi. Jamiyatning qulashida esa odatda axloqiy inqiroz, ishonchning yemirilishi va umumiy manfaatlardan voz kechish muhim rol o'ynaydi.

Jamiyat taraqqiyotining dialektik tabiatini ham e'tibordan chetda qoldirib bo'lmaydi. Har bir taraqqiyot jarayonida ichki ziddiyatlar, qarama-qarshiliklar va ijtimoiy muammolar mavjud bo'ladi. Ular muqarrar ravishda yangi bosqich uchun asos yaratadi. Masalan, Rim imperiyasining qulashi o'z davri uchun halokat sifatida baholangan bo'lsa-da, u Yevropada

yangi siyosiy, madaniy va iqtisodiy tizimlarning shakllanishiga zamin hozirlagan. Demak, tanazzul har doim ham mutlaq yakun emas, balki yangi taraqqiyot bosqichining boshlanishi bo'lishi mumkin. Muhokama jarayonida shuningdek, ma'naviy qadriyatlar va ijtimoiy ongning o'рни alohida ta'kidlanishi kerak. Adolat, birdamlik, hamjihatlik va fuqarolik mas'uliyati kabi qadriyatlar jamiyatni mustahkamlaydi. Agar bunday qadriyatlar yemirilsa, natijada fuqarolarning davlatga va bir-biriga bo'lgan ishonchi zaiflashadi, jamiyatning ijtimoiy to'qimasi parchalana boshlaydi. Bu esa tanazzulni tezlashtiruvchi eng muhim omil hisoblanadi. Shu nuqtayi nazardan, Arastu "Davlatning eng mustahkam poydevori adolatdir" degan bo'lsa, Ibn Xaldun ham umumiy manfaatlardan voz kechib, shaxsiy manfaatlarni ustun qo'yish davlatning yemirilishiga olib kelishini qayd etgan.

Taraqqiyotda ilm-fan va ta'limning roli ham beqiyosdir. Tarixiy tajribadan ma'lumki, ilm-fan yuksalgan davrlarda jamiyatlar madaniyat va iqtisodiy rivojlanishda yetakchi bo'lgan, ilmiy turg'unlik esa ularning qulashiga sabab bo'lgan. Masalan, musulmon Sharqi IX–XII asrlarda ilmiy markazga aylanganida, bu jarayon uning siyosiy va iqtisodiy qudratini ham mustahkamlagan. Aksincha, ilmiy taraqqiyot to'xtaganida, siyosiy va ijtimoiy qudrat ham pasaygan. Demak, taraqqiyotning eng muhim omillaridan biri inson kapitali va intellektual salohiyatdir.

Muhokamaning yana bir muhim yo'nalishi – adolat va ijtimoiy tenglik masalasidir. Korrupsiya, ijtimoiy adolatsizlik va boylikning notekis taqsimlanishi jamiyatni yemiruvchi eng xavfli omillardandir. John Rawlsning "Adolat nazariyasi" asarida qayd etilganidek, adolat jamiyat institutlarining birinchi fazilati hisoblanadi. Agar adolat tamoyillari buzilsa, jamiyatda norozilik kuchayadi va siyosiy beqarorlik yuzaga keladi [4; 176 - b.].

Zamonaviy sharoitda mamlakatlarning taraqqiyot va tanazzulini tushuntiruvchi yana bir muhim jihat bu — globalizatsiyadir. Global integratsiya taraqqiyot uchun yangi imkoniyatlar yaratadi, chunki davlatlar ilmiy-texnologik yutuqlardan foydalanadi, xalqaro iqtisodiy hamkorlikda ishtirok etadi. Shu bilan birga, global jarayonlar yangi xavf va tahdidlarni ham yuzaga keltiradi: iqtisodiy qaramlik, mafkuraviy bo'shliq, madaniy identitetning yemirilishi, ekologik inqiroz va geosiyosiy bosimlar shular jumlasidandir. Bu esa shuni ko'rsatadiki, zamonaviy sharoitda taraqqiyot va tanazzulni belgilovchi omillar yanada murakkab va ko'p qirrali tus olgan.

Umuman olganda, muhokama jarayonida shuni ta'kidlash mumkin: mamlakatlarning tanazzul va taraqqiyotini faqat iqtisodiy yoki siyosiy ko'rsatkichlar orqali izohlash yetarli emas. Bu jarayonning tubida jamiyatning ma'naviy qadriyatlari, adolat tamoyillari, ijtimoiy birdamlik darajasi, ta'lim va ilm-fanning rivojlanishi hamda tashqi global ta'sirlarga moslashish qobiliyati yotadi. Aynan shu omillarning uyg'unligi yoki qarama-qarshiligi davlatlarning kelajagini belgilab beradi.

Tadqiqot davomida mamlakatlarning tanazzul va taraqqiyotiga ta'sir etuvchi omillar chuqur tahlil qilindi va ular o'zaro bog'liq bo'lgan murakkab jarayonlar majmui ekanligi aniqlandi. Avvalo, jamiyat hayotidagi eng muhim determinant sifatida ma'naviy qadriyatlar va ijtimoiy ongning darajasi ajralib chiqdi. Har qanday jamiyatning rivojlanishi, avvalo, uning fuqarolari orasida birdamlik, o'zaro ishonch va umumiy manfaatlarga sodiqlikning qay darajada shakllanganligi bilan belgilanadi. Agar jamiyatda axloqiy tamoyillar va ma'naviy qadriyatlar zaiflashsa, fuqarolar befarqlikka berilsa, ijtimoiy adolat hissi susaysa – tanazzul jarayoni tezlashishi muqarrar bo'ladi.

Natijalarda ko'rinib turibdiki, siyosiy boshqaruv sifati mamlakatlarning yuksalishida hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Adolatli boshqaruv, qonun ustuvorligi va korrupsiyaga qarshi samarali tizim mavjud bo'lgan davlatlarda ijtimoiy barqarorlik ta'minlanadi, bu esa taraqqiyotga yo'l ochadi. Aksincha, siyosiy tizim zaiflashganda, hokimiyat shaxsiy manfaatlarga xizmat qilganda va davlat organlariga ishonch yo'qolganda, inqiroz jarayonlari chuqurlashadi.

Natijalardan yana biri – taraqqiyotda ilm-fan va inson kapitalining o'rni beqiyos ekanligi. Ta'lim sifatining yuksak darajada bo'lishi, ilmiy salohiyatning rivojlanishi, innovatsion yangiliklarni qo'llab-quvvatlash mamlakatning uzoq muddatli yutuqlarini belgilaydi. Tarixiy tajribadan ma'lumki, ilm-fan gullagan davrlarda jamiyatlar jahon miqyosida yetakchi mavqega erishgan, ilmiy tanazzul esa ularning siyosiy va iqtisodiy qudratiga salbiy ta'sir ko'rsatgan.

Umuman olganda, olib borilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mamlakatlarning tanazzul va taraqqiyotini birgina omil bilan izohlash mumkin emas. Bu jarayon ko'plab omillarning o'zaro ta'siri va muvozanati natijasida shakllanadi. Biroq, hal qiluvchi omillar sifatida uchta asosiy jihat ajralib chiqadi: ma'naviy qadriyatlar, adolatli boshqaruv va ilmiy-intellektual salohiyat. Agar jamiyat ushbu uch asosni mustahkamlashga qodir bo'lsa, u barqaror taraqqiyot sari odimlaydi; aks holda, ijtimoiy beqarorlik, iqtisodiy tanazzul va siyosiy inqiroz kuchayishi muqarrar bo'ladi.

Xulosa. Mamlakatlarning tanazzul va taraqqiyotini o'rganish ijtimoiy-falsafiy tahlil doirasida shuni ko'rsatadiki, bu jarayonlar bir yoqlama sabablar natijasi emas, balki ko'p qirrali omillarning o'zaro aloqasi va ta'siri mahsulidir. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, jamiyatning yuksalishi yoki inqirozi moddiy va iqtisodiy asoslar bilan cheklanmaydi, balki eng avvalo ma'naviy qadriyatlar, adolat tamoyillari va inson kapitali bilan chambarchas bog'liqdir.

Ibn Xaldun ta'kidlaganidek, jamiyatning mustahkamligi uning birdamligida namoyon bo'ladi. Bu fikr bugungi kunda ham o'z dolzarbligini yo'qotmagan. Osvald Shpengler sivilizatsiyalarni muqarrar tanazzulga mahkum deb ko'rgan bo'lsa-da, Toynbee jamiyatlarning "chaqiriq va javob" jarayoni orqali yangilanishga qodir ekanini ta'kidlaydi [3; 212 – b.]. Ushbu nazariyalar bir-birini to'ldirgan holda, taraqqiyot va tanazzul dialektik bog'liqligini ko'rsatadi: inqiroz – yakun emas, balki yangilanish imkoniyati bo'lishi mumkin.

Tahlillar shuni isbotladiki, jamiyat taraqqiyotida adolat va ijtimoiy tenglik asosiy mezonlardan biridir. Adolatning yemirilishi, korrupsiya va tengsizlikning kuchayishi beqarorlikni keltirib chiqaradi. Rawls ta'kidlaganidek, adolat jamiyat institutlarining birinchi fazilati bo'lib, u yo'qolganda ijtimoiy ishonch ham yemiriladi [4; 234 - b.]. Shu nuqtayi nazardan, siyosiy boshqaruv tizimi taraqqiyotda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Adolatli boshqaruv mavjud bo'lmagan mamlakatlarda iqtisodiy resurslarning notekis taqsimlanishi, ijtimoiy tabaqalanish va mafkuraviy bo'shliq tanazzulni tezlashtiradi.

Shuningdek, ilm-fan va ta'lim tizimi taraqqiyotning eng muhim omillaridan biri sifatida qayd etildi. Tarixiy tajribadan ma'lumki, ilm-fan yuksalgan davrlarda jamiyatlar jahon sivilizatsiyasi rivojiga katta hissa qo'shgan, ilmiy inqiroz esa ularning qulashiga sabab bo'lgan. Bugungi globallashuv sharoitida esa bilim va innovatsiyalar milliy taraqqiyotning bosh mezoniga aylanmoqda.

Umuman olganda, ushbu tadqiqotdan kelib chiqadigan asosiy xulosa shuki: mamlakatlarning tanazzul va taraqqiyoti ma'naviy qadriyatlar, adolatli boshqaruv va ilmiy-intellektual salohiyat ning uyg'unligiga bevosita bog'liqdir. Agar jamiyat ushbu uch asosni

mustahkamlashga qodir bo'lsa, u barqaror taraqqiyot sari odimlaydi. Aks holda, ijtimoiy ishonchsizlik, siyosiy beqarorlik va iqtisodiy turg'unlik uning tanazzulini tezlashtiradi.

Demak, taraqqiyotning haqiqiy kafolati moddiy boyliklarda emas, balki inson kapitali, ma'naviy birlik va adolatli ijtimoiy tizimda mujassamdir. Shunday ekan, har qanday mamlakat o'z kelajagini barqaror rivojlanish yo'lida ko'rishni istasa, avvalo shu uch asosni ustuvor yo'nalish sifatida belgilashi lozim.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Ибн Халдун. Муқаддима. – Тошкент: Фан, 1967. – 542 б.
2. Шпенглер О. Закат Европы. – Москва: Мысль, 1926. – 732 с.
3. Тойнби А. Постижение истории. – Москва: Прогресс, 1991. – 608 с.
4. Rawls J. A Theory of Justice. – Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1971. – 607 p.
5. Huntington S. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order. – New York: Simon & Schuster, 1996. – 367 p.
6. Fukuyama F. The End of History and the Last Man. – New York: Free Press, 1992. – 418 p.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 10 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).